Opvang vluchtelingen Oekraïne en nieuwe bevoegdheden Burgemeester

Inleiding

Na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne is een grote stroom vluchtelingen ontstaan. Om deze stroom met vluchtelingen zo snel mogelijk en zo goed mogelijk op te kunnen vangen hebben zij door het in werking laten treden van een Europees verdrag een bijzondere status gekregen binnen de EU. Deze status betekent onder andere dat zij vrij mogen reizen en in elke lidstaat recht hebben op onderdak, onderwijs, zorg en inkomen. In Nederland is de uitvoering van deze Europese richtlijn bij gemeenten belegd. Om te zorgen dat gemeenten dit goed kunnen uitvoeren zijn op 01-04-2022 diverse bevoegdheden toegekend aan de Burgemeester.

Vooruitlopend op de overdracht van bevoegdheden en het daarin opgenomen verplichte karakter om vluchtelingen opvang te verzorgen hebben alle veiligheidsregio's en gemeenten al een opdracht gekregen vanuit het rijk om plekken te realiseren. Twenterand heeft hierin proactief gehandeld en op korte termijn een gemeentelijke opvang ontheemden (GOO) opgezet. Daarnaast zijn er ook veel particulieren die hun steentje bijdragen middels een particuliere opvang ontheemden (POO).

Middels deze brief wil ik u informeren over het verloop van het opstarten van de GOO en POO en u nadere toelichting geven op de bevoegdheden die bij de Burgemeester belegd zijn in het kader van de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

Opstarten en werkwijze van de gemeentelijke opvang ontheemden

Binnen de ambtelijke organisatie is er op hoog tempo een projectgroep ontstaan die zich bezig houdt met de opvang van vluchtelingen en het uitvoeren van alle taken die daarmee verband houden. Deze bestaat uit onder anderen een projectleider, de gemeentesecretaris en een CT lid, medewerkers met vakgebieden zorg, onderwijs, asielzoekers, financiën, werk en inkomen, burgerzaken, KCC, bedrijfscontactfunctionaris, ruimtelijke ordening, openbare orde en veiligheid en afwisselend andere specialisten waar en wanneer zij in het proces benodigd zijn.

Voor de gemeentelijke opvang ontheemden is er ook snel en intensief samenwerking gezocht met verschillende maatschappelijke partners waaronder maar niet uitsluitend; Mijande, Zorgsaam Twenterand, Vluchtelingenwerk. Vanuit Mijande kwam snel het aanbod van 9 appartementen aan de Bremstraat en 15 woningen verspreid over de Oale Bouw, beide in Westerhaar. Mijande heeft zich daarbij gericht op het bewoonbaar maken van de woningen en om deze schoon, heel en veilig op te leveren. De gemeente is verantwoordelijk voor de inrichting en heeft hiervoor samenwerking gezocht met ondernemers uit Westerhaar, welke snel en flexibel voor alle woningen de inrichting heeft kunnen verzorgen. Met de kerken is er gezorgd voor inventaris zoals borden, bestek, verzorgingsproducten en andere dagelijkse benodigdheden in en om het huis. Deze samenwerkingen hebben ertoe geleid dat de gemeente Twenterand binnen anderhalve week al vluchtelingen is gaan opvangen, en daarnaast volledig aan de gestelde termijn voor oplevering voor 25 maart heeft voldaan. Op dit moment is ongeveer de helft van de 130 plekken in onze gemeentelijke opvang bezet.

Vluchtelingen die aankomen in onze gemeentelijke opvang krijgen een boodschappenpakket voor de eerste dagen. Na aankomst wordt er zo snel mogelijk een intake gehouden met de medewerkers van Zorgsaam en een tolk. In de intake komen bijzonderheden van de vluchtelingen naar voren, hun behoeftes en wensen voor verblijf en krijgen zij (veel) informatie die relevant is voor hun verblijf. Op basis van dit intake gesprek worden de vervolgstappen bepaald, deze zijn voor ieder huishouden

verschillend. Ongeveer een dag later komt Vluchtelingenwerk langs om de inschrijving en leefgeldregeling met de mensen te bespreken en te zorgen dat dit proces opgestart wordt.

Gekoppeld aan de GOO is in Westerhaar een samenwerking ontstaan met de scholen om een aparte klas te starten waarin de kinderen in de leeftijd 4-14 instromen in het onderwijs. De primaire focus van deze klas is het geven van een dagritme, leren van de Nederlandse taal en het onderzoeken van de doorstroom mogelijkheden per kind. Wij hebben hiervoor twee docenten gevonden die zowel Nederlands als Russisch spreken, klassenassistenten en een coördinator met zeer ruime onderwijservaring die de docenten ondersteunt en zorgt voor communicatie en afstemming met gemeente en scholen.

Opstarten van de Particuliere Opvang Ontheemden

Het opvangen van vluchtelingen door particulieren is geen wettelijke taak, maar wel een actie waarvoor wij particulieren erg dankbaar zijn. Bij particuliere opvang kijkt men naar opvang in huis bij het gastgezin of in het bijgebouw van een woning (bestaand) en heeft men het over de opvang van ten hoogste tien personen. Grootschalige initiatieven vanuit particulieren, zoals in Vriezenveen, vallen hier niet onder en worden als niet wenselijk beschouwd, ook vanuit de veiligheidsregio en landelijk, gezien de omvang en omdat de ervaring is dat particulieren niet de kennis, middelen en capaciteiten hebben om langdurig(er) grootschalige opvanglocaties draaiende te houden.

De start van de kleinschalige particuliere opvang is volledig buiten de overheid om gelopen. Inwoners hebben zelf initiatieven genomen en in de eerste week was er nog weinig overzicht op hetgeen er gebeurde. Na verloop van tijd hebben veel particuliere initiatieven zich verenigd en zijn zij ondergebracht bij de stichting NUtwente.nl. Deze stichting wordt als partner beschouwd door de veiligheidsregio en gemeenten in Twente.

Ongeveer anderhalve week na de eerste opvang bij particulieren is de werkwijze erg veranderd. We verzoeken iedere particulier die wil opvangen zich eerst aan te melden bij NUtwente en daar een uitgebreide voorlichting te volgen om te weten wat het opvangen van vluchtelingen voor jou, je gezin en omgeving betekend en om toe te lichten welke plichten bij het opvangen van personen komt kijken. Daarna worden gastgezinnen bezocht en uitgebreid gescreend, zowel op leefbaarheid als veiligheid voor de vluchtelingen. Als dit een positieve uitslag heeft kunnen zij vluchtelingen opvangen. Deze werkwijze wordt ook gehanteerd om zo veel mogelijk spijtgezinnen te voorkomen.

Op dit moment proberen we als gemeente een beeld te krijgen van de opvang die particulier plaatsvind door de registraties in de basisregistratie personen. Aan deze registratie is ook recht op leefgeld en het mogen werken gekoppeld. Voor beide is een BSN-nummer nodig welke enkel door deze registratie te verkrijgen is.

De gastgezinnen hebben in hoge mate verantwoordelijkheid voor de zorg en begeleiding van de vluchtelingen die zij opvangen. Toch proberen we als gemeente waar noodzakelijk te ondersteunen of mensen naar de juiste plekken te verwijzen met vragen die er zijn.

Al eerder in deze brief werd gerefereerd aan de situatie die in Vriezenveen speelt aan het Oosteinde/de Buitenlandweg waarover uw raad d.d. 29-03-2022 een brief heeft ontvangen van burgemeester Broekhuizen. Inmiddels is er na het opleggen van de dwangsom bezwaar aangetekend, en een gang naar de voorzieningen rechter ingezet. De voorzieningen rechter heeft de dwangsom opgeschort tot 19 april 2022. Op 12 april 2022 is de zitting over de opschorting van de dwangsom. U zult geïnformeerd worden over de uitspraak en het vervolg rondom dit handhavingstraject.

Bevoegdheden en verplichtingen in het kader van de opvang van Oekraïense vluchtelingen

Per 1 april 2022 is de Opvang regeling ontheemden Oekraïne van kracht. In deze regeling worden diverse bevoegdheden en verplichtingen bij de burgemeester belegd. De gehele regeling is als bijlage van deze brief met u gedeeld.

In de regeling wordt bepaald dat de burgemeester zorg draagt voor de opvang van ontheemden, inclusief het aanbieden van onderdak. Met uitzondering van alleenreizende minderjarige vluchtelingen. Voor alleenreizende minderjarige vluchtelingen geldt een ander kader.

Vanuit deze verplichting bepaalt de burgemeester de toelating tot de gemeentelijke opvang en stelt hij eisen aan de kwaliteit in en rondom de opvang van vluchtelingen. Daarbij is hij verplicht rekening te houden met de bijzondere behoefte van (zeer) kwetsbare vluchtelingen. Naast het bieden van onderdak is de burgemeester verantwoordelijk te voorzien in een verstrekking van leefgeld ten behoeve van voedsel en kleding als ook het voorzien in zorg en diverse activiteiten voor de vluchtelingen. Vluchtelingen verblijvend in de GOO krijgen per maand (op de eerste van de maand) hun leefgeld verstrekt. Het leefgeld bestaat uit een component voor voedsel (€205) en een component voor kleding en persoonlijke verzorging (€55). De componenten bij elkaar leiden tot een verstrekking van €260 per maand per vluchteling. Het bedrag is gelijkgesteld voor volwassenen en minderjarigen. Ook voor buitengewone kosten is de burgemeester verantwoordelijk, daarbij wordt wel de regel gehanteerd dat dit vooraf aangevraagd dient te worden. Tenzij zich een noodsituatie voordoet.

Vluchtelingen die zich in een particuliere opvang bevinden krijgen een derde component naast de componenten voor voedsel, kleding en persoonlijke uitgaven krijgen zij een wooncomponent. Het wooncomponent is bedoeld om de particulier te compenseren in de kosten voor de opvang. Echter, de particulier en vluchteling dienen hierover zelf in overleg te gaan en afspraken te maken, er is geen tussenkomst van de gemeente. De wooncomponent bedraagt €251 per volwassene en €55 per kind, per maand. Ook hier geldt een verplichting voor buitengewone kosten, mits vooraf aangemeld, met uitzondering van een noodsituatie.

De bovenstaande verstrekkingen van leefgeld komen ter vervallen als er inkomsten uit arbeid zijn. Echter dient dit artikel nog nader uitgewerkt te worden door het Rijk. Deze uitwerking wordt ten vroegste op 18 april verwacht.

Ook is er de verplichting te voorzien in onderwijs voor alle kinderen/jongeren die onder de leerplicht vallen.

In de regeling wordt tot slot bepaald dat de burgemeester verantwoordelijk is rekening te houden met kwetsbare personen en voor hen zo snel en goed mogelijk passende huisvesting te voorzien waarbij familierelaties ten allen tijde, zoveel mogelijk, bij elkaar gehouden worden.

Wat wordt de komende periode verwacht

Er is nog veel onduidelijkheid, deze wordt ingegeven door de nog onbekende totale omvang van de vluchtelingenstroom en de duur van de oorlog in Oekraïne. De komende weken verwachten wij wel nadere uitwerkingen vanuit het Rijk over zowel de taken die aan de gemeente zijn gegeven als de financiële vergoedingen voor het inrichten en draaien van de opvanglocaties en andere aanverwante kosten.

Er wordt verwacht dat de komende weken onze opvanglocatie volstroomt dat betekent ook dat er verdere stappen gezet moeten worden in het onderwijs, de ondersteuning en zorg voor de

vluchtelingen. Er wordt de komende weken veel ingeschreven in het BRP en de leefgeldregeling zal binnen twee weken uitgevoerd worden door middel van de eerste verstrekkingen.

Met steun van de gemeente worden binnenkort gastgezinnen geworven door stichting kinderhulp Tsjernobyl voor de opvang van kinderen die zonder hun ouders hebben moeten vluchten. Bij deze kinderen is er gezag op afstand, te denken valt aan ouders die arts zijn en zelf niet kunnen vluchten maar hun kinderen wel in veiligheid willen brengen. Voor hen zoeken wij goede plekken bij ons in de gemeente. Het proces hieromtrent doorlopen wij stap voor stap met deze stichting en met hulp van experts in het domein van jeugdzorg/bescherming.

Ook wordt de volgende fase van de vluchtelingenopvang voorbereid. Hierbij zijn we op zoek naar locaties waar mensen kunnen verblijven als de eerste periode van zes maanden voorbij is. De woningen in de Oale Bouw en Bremstraat zijn dan niet meer beschikbaar en hiervoor dient dan een alternatief te komen. Hierbij is het meest lastige dat wij niet weten hoe groot de behoefte aan woonruimte over zes maanden is. Er is beleidsmatig gekozen er vanuit te gaan dat de behoefte onveranderd is en hiervoor een oplossing te vinden.

De raad zal regelmatig op de hoogte gebracht worden van de voortgang rondom de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. Ook zal de raad geïnformeerd worden bij wijzigingen in de opdracht, omvang of duur van de opvang.

Tot slot

Het binnen enkele weken opzetten en inrichten van de vluchtelingenopvang heeft veel gevraagd van verschillende organisaties, waaronder ook het ambtelijk apparaat, er zal ook de komende periode nog zeer veel van hen en anderen gevraagd worden. Als de crisis in omvang groeit en langer voortduurt kan dit consequenties hebben voor andere reguliere werkzaamheden. Naast informatie over de voortgang van de crisis en opvang in onze gemeente zult u ook hierover geïnformeerd gaan worden wanneer de noodzaak hiertoe zich voordoet.

Maar bovenal wil ik u meegeven. We zijn geconfronteerd met een grote crisis waarvan de omvang nog steeds niet bekend is net als de duur. Op korte termijn is het gelukt om in onze gemeente plek te bieden voor vluchtelingen. Dankzij de inzet van velen hebben wij in Twenterand huisvesting, onderwijs, zorg en de leefgeldregeling ingericht, een bijzondere prestatie waar we met zijn allen trots op mogen zijn.